

«YALOVA 59» PATLICANI

Dr. Mehmet ŞENCAN (1)

GİRİŞ

A. Islahın gayesi ve yapılmasını gerektiren sebepler.

1. Islahın gayesi.

Marmara Bölgesi'nde yetiştirilen patlıcanların verim ve kalitelerini yükseltmek amacı ile, bölgede karışık populasyon halinde bulunan yerli bir orta geç patlıcanını teksel seleksiyon metoduyla sâf hat haline getirip yeni bir patlıcan çeşidi elde etmektir.

2. Islahın yapılmasını gerektiren sebepler:

Türkiye'de olduğu gibi Marmara Bölgesinde de patlıcan çok sevilen sebzelerden biridir. Bölge sebze sahasının 1/5'inde patlıcan yetiştirilmekte olup, takriban 8 000 ha olan patlıcan sahasından senede 150 000 ton mahsul alınmaktadır.

Patlıcan ıslahına başlamadan önce, bahçıvanlar tarafından yetiştirilen patlıcanlar karışık yerli çeşitler halinde olup, sâf çeşitler yerine patlıcan populasyonları vardı. Bölgede en çok yetiştirilen üç populasyon kemer, bostan ve gönen patlıcanları idi.

Patlıcan müstahsilini bu çeşit karışıklığından kurtarmak için yapılacak ilk iş, sâf hat halinde ve özellikleri belli patlıcan çeşitleri ıslah etmektir.

Önce İstanbul'un kemer patlıcanı ıslah edilmiş ve «Yeşilköy 27» adı altında bölgede ve hatta memleketimizin birçok yerlerinde geniş ölçüde yetiştirilmeye başlanmıştır. Bu erkenci çeşidin ıslahından sonra, yine bölge için çok önemli olan orta geç populasyonların ıslahı gerekiyordu. Bu maksatla bütün orta geç patlıcan populasyonları arasından en iyisi seçilip teksel seleksiyon metodu ile sâf hat haline getirildi.

(1) Yalova - Sebzecilik Seksiyonunda mütehassıs

MATERYAL VE METOD

A. Materyal

1. Tohum temini.

Tohum, Teknik Ziraat Teşkilâtı yardımı ile veya bizzat patlıcan yetiştiricilerinden veyahut yurt içi ve yurt dışındaki ziraî müesseselerden temin edilmiştir.

2. Toprak.

Islah çalışmaları N 40 39 00, E 29 16 00 arz ve tul; rakımı 5 m; sa-tıhta killi — tınlı; kireç yüzdesi 4,88 olan toprakta yapılmıştır. Taban suyu seviyesinin yüksekliği 2 - 4 m arasında değişmektedir.

3. İklim

Yalova'da yıllık ortalama yağış 814,9 mm'dir. Islahın yapıldığı senelerde, vegetasyon süresi boyunca Min. sıcaklık + 4,5° C, Max. sıcaklık + 33,60° C'dir. Nisbi rutubet %42 - %94; rüzgâr Bofor ortalaması 1,8 - 3,4.20 cm derinlikteki toprak sıcaklığı Min. + 12,6° C, Max. + 34.2° C'dir.

4. Su

Sulamada kullanılan su müessesede mevcut beton kuyudan temin edilmiştir. pH'sı 8,00'dır. Orta derecede tuzlu olduğundan kullanılmasında bir sakınca görülmemiştir.

5. Fide yetiştirilmesinde kullanılan harç

Harç %60 funda toprağı, %30 iyi yanmış koyun gübresi ve %10 ince kum ile hazırlanmıştır.

B. Metod.

1. Çalışmaların tertiplenmesi ve yürütülmesi

Tohum ekimi, sıcak yastıklara 6 cm. aralıkla açılan sıralara yapılmıştır. Fideler çimlendikten sonra şaşırtma yastıklarına 5 cm. × 5 cm. aralık ve mesafe ile şaşırtılmıştır. İki yapraklı ve 15 - 20 cm. olunca, 75 cm. × 75 cm. aralık ve mesafe ile esas yerlerine dikilmiştir.

Normal bakım işlerinden sonra hasada geçilmiştir. Hasatda, parsel verimi nazari itibare alınmış ve mahsul miktarı meyve olgunluklarına göre peyder pey tesbit edilmiştir.

2 İntroduksiyon denemeleri

İntroduksiyon denemeleri yurt içinden ve dışından getirtilen muhtelif patlıcan çeşit ve populasyonlarını araştırıp aralarından gayeye uygun olanlarını seçmek maksadıyla yapılmıştır.

Elde edilmesi istenen patlıcanda aranan vasıflar şunlardır :

Kemer patlıcanından daha geç olgunlaşmalı, sonbaharda düşük sıcaklıklardan zarar görmemeli, dekara verimi 4 t civarında olmalı, meyve renkleri parlak mor, kabukları ince ve kuvvetli, beyaz ve yumuşak etli, az ve küçük çekirdekli, meyve uzunluğu 20 - 25 cm. çapı 4 - 6 cm. ve silindirik şekilli olmalıdır.

Denemeye ait teknik malûmat :

Numune adedi	: 64
Tekrarlama	: 2
Sıra arası mesafe	: 75 cm.
Sıra üzeri mesafe	: 75 cm.
Parselde bitki adedi	: 40
Parselin - eni	: 3 m.
boyu	: 7,5 m.
alanı	: 22,5 m ² .
Devam müddeti	: 2 sene

İki sene müddetle yapılmış olan müşahede ve hasat neticelerine göre; morfoloji fenoloji ve verim bakımından gayeye en uygun olarak, Gönen den gelen orta geç yerli patlıcanı bulunmuştur. Karışık populasyon halinde bulunan bu yerli çeşit ıslaha alınmıştır.

3. Teksel seleksiyon metodunun tatbiki

I. kademe : Elit döl seçimi

İntroduksiyon denemesiyle gayeye uygun olduğu tesbit edilen populasyondan en iyi bitkileri seçmek, bunlardan tohum alarak denemelere tâbi tutmak maksadıyla yapılmıştır.

Bunun için, patlıcan populasyonu 1 dekarlık sahaya dikilmiş ve 1 750 bitkiden müteşekkil olan populasyon ayrı ayrı müşahede edilerek aralarından en iyi 100 bitki seçilmiştir. Bunların her birinden ayrı ayrı tohum alınmıştır.

II. kademe : A₁ dölü ön denemesi

Bu deneme, eleme mahiyetinde olup bundan sonra yapılacak olan esas verim denemesine mümkün olduğu kadar daha az sayıda döl alınabilmesini temin gayesiyle yapılmıştır.

Denemeye ait teknik malûmat :

Döl sayısı	: 100
Standart sayısı	: 10
Sıra arası mesafe	: 75 cm.
Sıra üzeri mesafe	: 75 cm.
Parselde bitki adedi	: 40
Parselin - eni	: 3 m.
Boy	: 7,5 m.
alanı	: 22,5 m ²
Devam müddeti	: 2 sene.

Bu denemede, ikinci kademede seçilen 100 patlıcan dölü dikilip; morfolojik, fenolojik, hastalıklara mukavemet kalite ve verim vasıfları bakımından tetkik edildi.

Ön denemeye alınan 100 dölden, ilk sene 58 ve ikinci sene 36 döl ekarte edildi. Geri kalan 6 döl B dölü esas verim denemesine alındı.

III kademe : B dölü esas verim denemesi

Az sayıda kalan ve bundan evvelki kademelerde olduğu gibi büyük farklar göstermeyen 6 dölü tekrarlamalı verim denemesine almak ve aralarından her bakımdan en iyi olanını seçmek gayesi ile yapıldı.

Denemeye ait teknik malûmat :

Döl sayısı	: 6
Tekrarlama	: 6
Sıra arası mesafe	: 75 cm.
Sıra üzeri mesafe	: 75 cm.
Parselde bitki adedi	: 30.
Parselin - eni	: 2,25 m.
boyu	: 7,50 m.
alanı	: 16,88 m ² .
Devam müddeti	: 1 sene.
Deneme deseni	: Lâtin karesi.
Hesaplama metodu	: Varians analizi.

Bu denemede, yapılan müşahedeler ve alman istatistik analiz sonuçları neticesinde en iyi olarak 59 numaralı döl seçilmiştir.

IV kademe : Ön üretme

En iyi döl olarak seçilen 59 numaralı patlıcan dölünü üretmek gayesi ile yapılmıştır. Bir dekarlık bir yere dikilmiş olan bitkilerin tümü müşahedeye tabî tutulmuş ve en iyilerinden tohum alınmıştır.

Diğer taraftan, tohum sâfiyetini muhafaza etmek gayesi ile yeniden 20 adet anaç bitki seçilmiş ve bunlardan alınan tohum anaç olarak muhafaza alınmıştır.

III. VERİM NETİCELERİ :

Populasyondan seçilen patlıcan dölleri bilhassa birinci kademede büyük farklar göstermişlerdir. Bunları burada ayrı ayrı gözden geçirmek büyük bir fayda sağlamaz. Ancak, ıslah çalışmalarının son safhasını teşkil eden B döl verim denemesinin; bariz bir fikir sahibi olmak için burada kaydı şarttır. Cetvel 1.

Cetvel 1

Döllerin parsele, bitki başına ve dekara ortalama verimleri

Döl No.	Parsele kg	Bitkiye kg	Dekara kg
3	52,870	1,762	3.132
5	51,400	1,713	3.045
4	44,580	1,486	2.641
6	43,140	1,438	2.555
1	42,010	1,400	2.488
2	34,800	1,160	2.061

Islah edilmiş olan «Yalova 59» patlıcanının tanımı :

MORFOLOJİK ÖZELLİKLERİ

Çim

Yaprağıdüz. Uzunca oval.

Rengiaçık yeşil.

Kotiledonların durumlarıdar açı şeklinde açık.

Fide

Yapısıelâstiki.

Yaprak örtüsüçok.

Rengiaçık yeşil.

Bitki

Habitusüorta derece dallanmış.

Yüksekliği80 - 100 cm. kadar.

Genişliği40 - 60 cm. kadar.

Rengiaçık yeşil.

Gövdesi

Sertliğiorta.

Rengikoyu yeşil. Uç kısımları kahve
renginde.

Yaprak

Uzunluğu22,00 cm.

Genişliği11,00 cm.

Rengiaçık yeşil.

Şeklisivri ters yumurta şeklinde.

Sapı - uzunluğu 3 - 4 cm.

Damarlarıbariz görünen ve kahve renginde.

Kenarlarıaz ve derin kertikli. Dalgalı.

Çiçek

Uzunluğu4 cm.

Genişliği5 cm.

Rengimav' msi lâcivert.

Çanak yapraklarıbileşik ve 7 adet.

Taç yapraklarıbileşik ve 7 adet.

Anteridilerin - uzunlukları12 mm.

adedi 7.

Anterlerin - uzunlukları 8 mm.

genislikleri 3 mm.

renklerisarı.

Arhegoniumun - uzunluğu10 mm.

Meyva

Uzunluğu30 cm.

Genişliği 5 cm.

Seklisilindirvari.

Rengimor.

Parlaklığıparlak.

Kabuğuince ve kuvvetli.

Etibeyaz ve yumuşak.

TARIMSAL ÖZELLİKLERİ

Orta geç bir çeşittir. Sonbahar soğuklarına dayanıklı olduğundan bilhassa son turfanda için elverişlidir. Vegetasyon süresi takriben 210 gündür. Hasat devresi uzun sürer. Yemeklik ve turşuluk bir çeşittir. Rengi, eti ve meyve büyüklüğü bakımından bölge piyasa isteklerine uygundur.

Ortalama dekara verimi 3 000 kg. kadardır.

V. SONUÇ :

Marmara Bölgesi piyasalarına, bilhassa son turfanda, çok iyi yerli patlıcan çeşitleri gelmektedir. Bunlar bir araya toplanmış ve aralarından Gönen'in yerli patlıcanı seçilmiştir. Karışık populasyon halinde olduğundan ıslaha alınması kararlaştırılmıştır.

1750 bitki müşahedeye tabii tutulmuş ve morfoloji, fenoloji, hastalıklara mukavemet ile verim bakımından en iyi olan 100 döl seçilmiştir. Bunlar iki sene müddetle ve onda bir standart kullanılarak ön denemelere alınmış; birinci senede 58, ikincisinde ise 36 döl ekarte edilmiştir.

Ekarte edilen 94 dölden geriye kalan 6 en iyi döl, 6 tekrarlamalı dölleri arası esas verim denemesine alınmış ve bunların arasından en iyi olarak 1

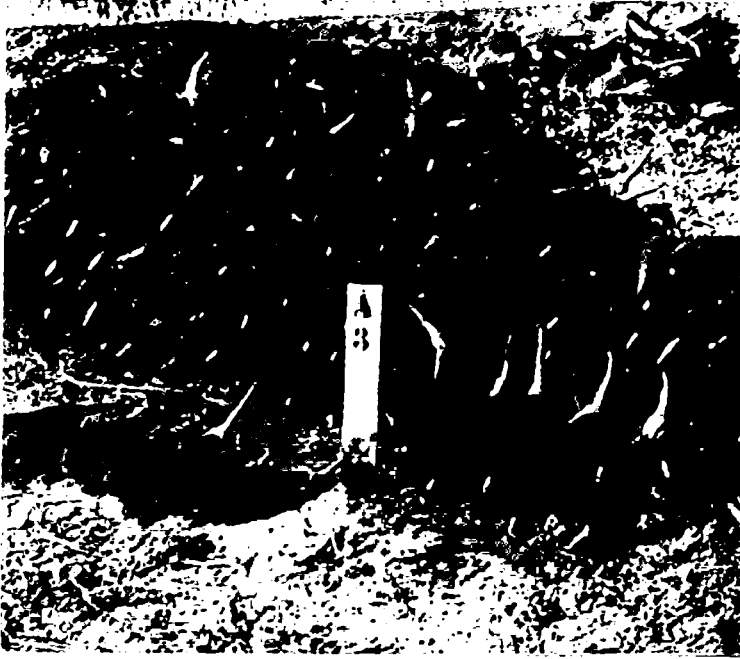

Kesim — 1

Yalova 59 patlıcanı Yalova, 1967 (Orig.)

patlıcan dölü seçilmiştir. Ortalama dekara verimi birinci yılda 3 115 kg.; ikincisinde 2 622 kg. ve üçüncüsünde 3 132 kg. olan bu patlıcan dölünün meyveleri kırmızımsı mor renginde ve silindirvaridir. Meyve uzunlukları 25 - 30 cm, kalınlıkları ise 5 - 6 cm. olup, eti beyaz ve yumuşaktır. Çekirdeği az ve küçüktür. En önemli özelliklerinden biri de son turfanda oluşudur.

Yalova Bahçe Kùltürleri Araştırma ve Eğitim Merkezi'nde teksel seleksiyon yoluyla sâf hat haline getirilen bu orta geç patlıcan çeşidine, ıslahın yapıldığı yer ile dölün sıra numarası nazari itibare alınarak «Yalova 59» ismi verilmiştir.

Resim — 2
Yalova 59 patlıcanı Yalova, 1967 (Orig.)

SUMMARY

This article deals with the single plant selection of new eggplant variety «Yalova 59» for The Marmara Region. This variety was selected from local Gönen eggplant variety which shows a population character.

Some of the important particularities of fruits of this strain :

- 1 — Red - violet colour of skin
- 2 — White and soft flesh
- 3 — Cylinder shape
- 4 — 25 - 30 cm. length and 5 - cm. thickness
- 5 — Seeds are small and less in quantity